

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitulum III. Ex litteris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

fictionem hanc sigillorum ad chartas vacuas aliud non significare, quam commissam generalem potestatem negotium vnum vel plura nomine alterius gerendi, dummodo tales causæ sint, vt per alium expediri possint, id tamen omnino cavendum, ne officialis diem & locum alibi scribat in charta, perinde ac si scriptura facta esset tempore & loco appositæ sigilli, hæc enim est falsitas.

CAPITULUM III.

Ex litteris.

PARAPHRASIS.

Causam, quæ inter A. & R. vertebatur, Alexander III. iudicibus delegauerat. coram his comparens R. petiit sibi rescriptum commissionis Apostolicæ exhiberi, quod cum inspexisset, volebat falsitatis arguere propter rasuram, quæ in narratione facti apparebat; ad hæc respondet Papa propter eam rasuram litteras falsas, aut suspectas centeri non posse, cum & litteræ priuilegiorum in nominibus possessionum quandoque radantur, & litteræ, si in facti narratione erratum sit, indubitæ corrigi possint per rasuram.

SUMMARIUM.

1. Rasura non vitiat rescriptum, priuilegium aut instrumentum, si sit in loco non substantiali, seu non suspecto: & quis dicatur locus non substantialis, & non suspectus.
2. Subiunguntur aliquæ limitationes.
3. Rasura in rescripto ad lites minus suspecta est, quam in rescripto gratia seu priuilegio.
4. Errorem scriptoris in rescripto vel Instrumento impetrans corrigere non potest.

Not. I. Rasura non vitiat rescriptum, priuilegium, aut instrumentum, si sit in loco substantiali seu non suspecto. ita sumitur ex hoc capitulo, & docet glossæ recepta in cap. Cum olim. 14. verb. Rasuras. de priuileg. Dicitur autem locus non substan-

tialis & non suspectus, quando sine eo intelligitur & subsistit res, quæ rescripto priuilegio aut instrumento intenditur. Hinc autem regulam oppositam inferre debemus, quod rasura in loco scripturæ substantiali seu suspecto vitiat scripturam, priuilegium, instrumentum, vti habetur in c. Venerabilis. 4. iuncta gl. verb. Propter. & l. ult. vbi Bart. & alij.

Limit. 1. Si ex antecedentibus & consequentibus appareat, ita legendum esse, sicuti rasura, aut vox superscripta indicat, tunc præsumitur scriptorem correxisse errorem suum; vti docet gl. fin. in cit. cap. Venerabilis. Mascard. conclus. 1254. n. 19.

Admonent verò DD. si Notarius in instrumento quidpiam rasit, aut verbum super lineam, vel ad marginem adscripsit, vt de eo mentionem faciat ad finem instrumenti, si sit mutatio substantialis, ne alioquin existimetur mutationem ab alio factam esse, vel ab ipso Notario post absolutam confectionem instrumenti, ita *Abbas hic. n. 3. Mascard. n. 27.*

Limit. 2. Si rescriptum, aut priuilegium contineat plura capitula non connexa, rasura substantialis facta in vno capitulo, alia capitula, si suspitione falsi careant, vitari non debet, teste *Abbas hic. vers. ult. Quæro. Felin. num. 15. argum. l. Proximè ff. de his, quæ in testamento delentur.* nam vtile per inutile vitari non debet, *reg. 37. in 6.* Alia ratio est de teste, cuius si vnum dictum falsitatis arguatur, etiam alia eius dicta infirma censentur; eò quod sint profecta à periuro.

Limit. 3. Si instrumentum penes aduersarium fuerit, & cum illud exhibere iubetur, rasum appareat; præsumitur ab eo, penes quem fuit, vitiatum, vti docet *Mascard. num. 17.* opus tamen hic est iudicis arbitrio.

4. Si per alias scripturas authenticas pars rasa instrumenti intelligi, eiusque verus & originalis sensus deprehendi possit, vti docet *Abbas hic. n. 4. Mascard. n. 21. Felin. num. 14.*

5. Rasura, vel inductio non obstat in loco

Loco testamenti, quo libertas concessa est, cit. l. Proximè. §. ult. idque favore libertatis. & docet ibi Bart. & alij, Felin. hic. num. 16. idem locum habere in aliis dispositionibus favorabilibus, videlicet in legatis ad piam causam, vt litura, vel inducō obesse non debeat; id verò intelligitur, si dubium sit de voluntate defuncti, tunc, quod benignius est, preferendum fore; si autem certò, aut valde probabiliter constet non fuisse voluntatem vltimam defuncti, vt libertas seruo. aut legatum causæ piæ concedatur, tum cessat præsumptio juris. teste gl. in cit. l. verb. Induxit.

Not. II. Rasura in rescripto ad lites minus suspecta est, quam in rescripto gratiæ seu priuilegio, ita sumitur ex hoc cap. Es. s. ult. de crim. falsi. ratio est, quia rescriptum ad lites seu iustitiæ facillè conceditur.

Quæritur, si rescriptum, aut instrumentum scriptoris errorem contineat, num eum impetrans corrigere possit. Videtur affirmandum, quia errorem corrigere bonum, & rectum est, & in nullius damnum cedit, sed contrarium ex communi rectè docet Abbas n. 3. quia id legibus ac consuetudine gentium ob publicum bonum iustè prohibitum est, ne quis in litteris publicis quidpiam radat, mutet, aut deleat, cum ea quæ à publicâ potestate procedunt, à privato attingi non debeant, propter errandi falsandivè periculum, & eadem fermè ratio est, si sit scriptura priuata, sed communis cum altero, aut saltem propter præiudicium eius ad ipsum etiam pertinens, vt sine ipsius voluntate nulla mutatio fiat.

CAPITVLVM IV.

Accepimus.

PARAPHRASIS.

Controuersia erat inter Archiepiscopum Cantuariensem & monasterium S. Augustini super exemptione; monasterium se tuebatur priuilegio Apostolico, sed Archiepiscopus illud falsitatis arguebat, eaq;

prætensione monasterium ad subiectionem cōpellebat. tum respondit Alex. III. cum priuilegia non inspecta falsitatis argui non possint, difficilè autem & periculosum sit ea Romam transmitti, idè exhibenda esse Archiepiscopo in claustro monasterij, vel alio securo loco vsque ad natiuitatem S. Ioannis; sin autem Archiepiscopus per se vel alium idoneum non advenit, deinceps non audiatur, si priuilegium falsitatis arguere velit; interim verò priuilegij valor in possessione maneat, & sententia, quæ secundum priuilegium jam lata est inuolabiliter obseruetur; porò si Archiepiscopus ad monasterium priuilegij inspiciendi causa accesserit, plures, quam duodecim personas secum non afferat.

S V M M A R I V M.

1. Priuilegium aut Instrumentum vt transmittatur, non est consultum nec securum; in casu autem, quo de eo dubitetur, quid agendum.
2. In casu quo quis priuilegium falsitatis arguat, quod sit officium iudicis.
3. Negligentia Prælati in judicialibus obest Ecclesie, quæ tamen si lesa sit, fruatur beneficio restitutionis in integrum.
4. Si arguens Priuilegium falsitatis illud lacerasset, An priuilegiarius causam contra arguentem obtineret, & frui suo priuilegio posset.

Not. I. Secutum non esse, neque consultum, vt priuilegium, aut instrumentum transmittatur, sed si de eius tenore dubitetur, vel in loco, vbi asseruatur, aliòve securo inspiciendum tradi debet, vel exemplari.

Not. II. Si quis priuilegium alterius falsitatis arguat, iudex statuet ei terminum temporis, inter quem compareat ad inspiciendum & convincendum, si non venerit, fertur sententia pro priuilegio, quemadmodum id ipsum fieri solet, si quis alterum infamet v.g. si dicat illegitimè natum, vt statuatur ei tempus ad probandum defectum, vel